

Формування лексичних навичок здобувачів освіти засобами ІКТ на початковому етапі навчання української мови як іноземної

Ушакова Н.В.

*ст.. викладач кафедри філології та лінгводидактики
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
м. Харків, Україна
e-mail: ushakova_natali@ukr.net*

В сучасних умовах навчання української мови як іноземної відбувається у дистанційному форматі освітнього процесу. Завдання викладача полягає у створенні такого мовно-культурного навчально-діяльнісного середовища, в умовах якого формуються та розвиваються фонетико-орфоепічні, лексичні, граматичні навички, комунікативні вміння здобувача освіти, а також відбувається його особистісний розвиток засобами української мови як іноземної (далі - УМІ).

Теоретичні засади, проблеми організації та управління дистанційною освітою сформульовані та висвітлені такими дослідниками як В. Биков [1], В. Кухаренко [3] та ін. Аналіз наукових робіт дозволяє стверджувати, що дистанційна форма організації навчального процесу сьогодні базується на застосуванні інформаційно-комунікаційних технологій (далі - ІКТ), а навчальні матеріали створюються та застосовуються саме засобами ІКТ. Впровадженню інформаційних технологій у навчання української мови як іноземної присвячені дослідження К. Дегтярьової, Н.І. Ушакової, Т. Алексеєнко, І. Кушнір, С. Соколової, Х. Щепанської тощо.

Інноваційні підходи до організації мовної підготовки іноземців на основі використання інформаційно-комунікативних технологій є предметом постійного та всебічного дискусійного обговорення на міжнародних науково-практичних семінарах останніх років. Н. Житєнєва вважає застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі як факт і результат загального процесу інформатизації суспільства, появи нового покоління тих, хто навчається, яке розглядає Інтернет як простір існування [2].

Такі властивості ІКТ як *інтерактивність* та *мультимедійність* надають навчальним засобами властивостей, які найбільше відповідають потребам сучасної молоді [4]. Наповнення змісту дистанційного курсу електронними варіантами підручників чи посібників не задовольняє поставлених завдань навчання. Отже, нагальною потребою є створення та застосування навчальних матеріалів на основі ІКТ, а також використання існуючих інтернет-сервісів у навчанні УМІ.

На нашій кафедрі створені на платформі Moodle та пройшли апробацію дистанційні курси «Українська мова. Перший рівень», «Українська мова. Другий рівень: частина 1», «Українська мова. Другий рівень: частина 2». Усі курси мають тематичну структуру, яка віддзеркалює логіку вивчення УМІ. Тема включає як граматичні мультимедійні презентації, так і тренувальні та підсумкові тести, мультимедійні матеріали для читання та аудіювання тощо. Попри існуючі напрацювання, питання вибору найефективніших дидактичних матеріалів залишається відкритим для доопрацювання.

Для створення навчальних матеріалів, спрямованих на формування, розвитку фонетико-орфоепічних та лексичних навичок студентів-початківців було використано мобільний додаток QiuZlet. Розглянемо докладніше результати нашого практичного досвіду.

Важливою складовою мовної підготовки є робота з формування лексичних навичок в іноземних студентів-початківців. Опанування нової лексики на заняттях під керівництвом викладача не виключає наполегливої самостійної роботи студентів у позааудиторний час та потребує певного контролю викладача і самоперевірки студента. Безумовно, підвищення мотивації студентів до наполегливості й самовдосконалення має спиратися на такі технології, які є зрозумілими та сучасними для молоді.

Особливо актуальним напрямом роботи викладачів УМІ став пошук сучасних мобільних додатків та інтернет-сервісів, які могли б бути використані в навчальному процесі, зацікавити й активізувати діяльність студентів щодо

самостійного навчання. І таким популярним інтернет-сервісом серед викладачів та студентів для вивчення багатьох іноземних мов є Quizlet, у якому можна створювати двосторонні флеш-картки слів та фраз з використанням візуальної, вербальної та аудитивної опори.

Структура сервісу складається з навчальних модулів, які поєднуються у курс. Навчальний модуль як структурна одиниця є добіркою двосторонніх флеш-карток, з одного боку якої презентується нове слово та ілюстрація, а зі зворотнього – переклад іноземною мовою. Функції сервісу дозволяють додати аудитивний супровід як української лексичної одиниці, так і її перекладу. Презентація нових слів на флеш-картах – це перший етап роботи з модулем. Другий етап – це виконання вправ, яке спрямоване на формування лексичних, фонетичних, орфоепічних та графічних навичок. Навчальний модуль створюється за окремою темою (відповідає тематичному введенню нової лексики) або за певним етапом – уроком (відповідає поурочному введенню нової лексики). Завданням роботи з навчальним модулем не тільки запам'ятовування певної кількості лексичних одиниць, а й прискорення переходу інформації, яка запам'ятовується, до довгострокової пам'яті, а також до активного словника студента. Слова, які вивчаються на початковому етапі курсу УМІ, належать до лексичного мінімуму будь-якої з іноземних мов. Тому доцільним є використання для семантизації наочності, малюнків та фотографій, що включені розробниками або іншими користувачами до інструментарію сервісу. Викладач має можливість самостійно створювати курси, редагувати навчальні модулі інших користувачів для задоволення власних методичних потреб формування лексичної компетенції студентів. У сервісі передбачена можливість редагування раніше створених власних модулів, додавання варіантів перекладу кількома мовами, надсилання запрошення студентам та додавання посилання на сервіс у дистанційному курсі, відстеження активності навчальної діяльності та досягнутих результатів тих, хто навчається.

Стандартний комплекс вправ модулю з обмеженим обсягом нових слів дозволяє ефективно запам'ятовувати лексику уроку або тематичну добірку. Кожна вправа є етапом роботи, який супроводжується миттєвим оцінюванням студента та передбачає мотивуючі коментарі. Щоб завершити вправу, необхідно правильно виконати кожне завдання двічі. По завершенні вправи лексичні одиниці будуть згруповані за рівнем оволодіння ними: відмінно, добре, погано. Якщо студент погано запам'ятав слова, сервіс пропонує повторити виконання завдання. Виконання вправ у певному порядку послідовно просуває користувача до більш складного рівня: тестових завдань з пошуком відповідностей зображення, письмових завдань (диктант з зоровою та аудитивною опорою). На завершальному етапі пропонується участь у грі, під час якої передбачається написання вивчених слів на швидкість. Такі можливості спрямовані на підтриманні високої вмотивованості студента на досягнення успішності. Змагання у групі мотивує студентів до повернення на попередній етап у разі отримання результату нижчого, ніж в інших студентів. Практика використання показала високу зацікавленість студентів у самовдосконаленні під час роботи.

Використання інтернет-сервісу Quizlet у навчальному процесі не тільки урізноманітнює дидактичні засоби, але й сприяє формуванню діяльнісного алгоритму самостійної роботи того, хто навчається, залучаючи студента до виконання завдань, що сприяють розвитку як лексичних, графічних та аудитивних навичок, так і особистісної цілеспрямованості та наполегливості у досягненні результату, самовідповідальності, підвищенню впевненості у власних силах. До дидактичного потенціалу сервісу належить можливість створювати навчальні модулі студентами за індивідуальними потребами: лексичний матеріал для таких модулів добирається студентом у разі необхідності активізувати набуті раніше власні лексичні навички (повторити, надолужити певні пропуски тощо) або створити завдання для студентів групи.

Такий вид роботи також сприяє позитивному ставленню до навчання, особистісному самовдосконаленню.

Quizlet є зручним сервісом, за допомогою якого можна сформуванати та поліпшити лексичні навички студентів. Тому його використання є важливим саме для іноземного студента-початківця: завдяки широкому спектру інструментів, готових до використання в будь-якому місці і в будь-який час, гнучкості і простоті конструкції студенти отримують нагоду вивчати українську мову у зручному, мобільному, популярному та сучасному форматі, миттєво отримувати результати навчання, а за потребою – спонукання до виконання додаткових вправ. Означені переваги сервісу Quizlet, спрямовані на формування лексичних навичок студентів та мотивації студентів до самовдосконалення, надають викладачеві ефективний методичний інструмент, але звернімо увагу на наявність платного контенту та реклами в безкоштовній версії додатку, яка негативно впливає на сконцентрованість у роботі. Слід зауважити, що застосування інтернет-сервісу Quizlet не може повною мірою задовольнити спрямованість навчання на формування комунікативної компетенції, яка, як відомо, формується у комунікативній діяльності: чи то в штучно створених умовах спілкування на заняттях, чи то у природному мовному середовищі. Застосування викладачем різноманітних методичних інструментів має на меті створити необхідне мовне середовище для іноземця-початківця та задіяти максимально можливі канали сприйняття задля залучення його в активну комунікацію.

Практичний досвід роботи підтверджує, що використання наочних електронних матеріалів є невід'ємною частиною дистанційної форми мовної підготовки іноземних студентів-початківців. Сучасні умови педагогічної діяльності вимагають від викладача бути не лише обізнаним користувачем Інтернету, але й вести постійний методичний пошук інтернет-сервісів та мобільних додатків, які відповідають як формату інформаційної культури молоді, так і забезпечуватимуть вмотивовану активну навчально-пізнавальну

діяльність тих, хто навчається, в дистанційному режимі. Вважаємо нагальною потребою спрямувати подальші дослідження на технології візуалізації в освіті, зокрема в навчанні української мови іноземних студентів-початківців, з метою втілення у мовну підготовку як здобутків провідних науковців цього напрямку, так і власних.

Література:

1. Биков В.Ю. Дистанційний навчальний процес : навчальний посібник. Київ : Міленіум, 2005. 292 с.
2. Житеньова Н.В. Технології візуалізації в сучасних освітніх трендах. *Відкрите освітнє середовище сучасного університету : електронне наукове фахове видання*. 2016. № 2. С. 170-178. URL: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2016.2.170178>
3. Кухаренко В.М. Екстрене дистанційне навчання в Україні : монографія / за ред.: В.М. Кухаренка, В.В. Бондаренка. Харків : Міська друкарня, 2020. 409 с.
4. Ушакова Н., Алексеєнко Т., Кушнір І. Засоби візуалізації у навчанні української мови як іноземної . *Викладання мов у вищих освітніх закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*. Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2022. Вип. 40. С. 80-95. URL: <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2022-40-06>.

Із досвіду вивчення польської мови як іноземної на базі Варшавського університету (м. Варшава, Республіка Польща)

Шипотілова О.П.

*доц., к. істор. н., доцент кафедри довузівської підготовки
Одеський національний морський університет
м. Одеса, Україна
e-mail: lenakomail@ukr.net*

Польська мова стрімко набуває популярності в Україні. Число наших співвітчизників, які прагнуть її вивчити, зростає кожним роком. У зв'язку з повномасштабним вторгненням Росії в Україну більшість наших громадян, що знайшли тимчасовий притулок у Польщі, почали вивчати мову масово. Польська мова стає один із інструментів здобуття українських дітей середньої та вищої освіти, працевлаштування і отримання легалізаційних документів тощо.